

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ
ਦਯਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਲਾਲ ਚੰਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ
ਬਨਾਮ
ਗੋਪੀ ਚੰਦ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1959 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 104 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ

ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1908 ਦਾ IX) - ਧਾਰਾ 158 ਅਤੇ 181- ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ- ਚਾਹੇ ਧਾਰਾ 158 ਜਾਂ 181 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1908 ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 158, ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਵੈਧ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਥਹੀਣ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਵਾਰਡ ਰੱਦ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਵਾਰਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1940 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 158 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਐੱਖਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਆਦਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਹਨ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਪਟਿਆਲਾ, (ਏ) ਦੇ ਮਿਤੀ 22 ਜੂਨ, 1959 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਧਾਰਾ 33 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।

ਪੂਰਨ ਚੰਦ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ

ਡੀ.ਐਨ. ਅਵਾਸਥੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਲਈ

ਨਿਰਣਾ

ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.- ਇਹ ਹੁਕਮ 1959 ਦੇ F.A.O. ਨੰ. 104 ਅਤੇ 1962 ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 453 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹ ਝਗੜਾ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ 1937 ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਲਾਲ ਚੰਦ (1) ਵਿੱਚ ਪੈਪਸੂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤਾ 10 ਮਈ 1937 ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਅਨੁਸਾਰ 1930 ਦੀ ਵੰਡ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡ ਮੁਹੰਮਦਪੁਰ ਰੁੜਕੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਕਾਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਆਧਾਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹੀ ਆਧਾਰ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ, ਯਾਨੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਲਾਲਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਲਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ"। ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਨੇ 14 ਨਵੰਬਰ 1937 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਵਾਰਡ 3,700 ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ

ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 28 ਨਵੰਬਰ, 1937 ਨੂੰ 1200 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੇ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਭਰਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਰਦਾ ਪੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਸਾਲਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ, ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਸਾਲਸੀ ਨੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 18 ਫਰਵਰੀ, 1956 ਨੂੰ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 16,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਖ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਸਾਲ 1930 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 1947 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 21 ਮਾਰਚ 1956 ਨੂੰ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ 5 ਮਈ, 1956 ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ 9 ਮਈ, 1956 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸਨੇ 7 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਮੰਨਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 104 ਆਫ 1959 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

18 ਅਗਸਤ, 1956 ਨੂੰ, ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੇ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਲਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ 16 ਜਨਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 13 ਅਗਸਤ, 1957 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਆਦ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਸੀਮਾ ਭਾਰਤੀ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 181 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਇੱਕ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲਾ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਕੋਲ ਦੂਜਾ ਅਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਸਿਵਲ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 453 ਆਫ 1962 ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵੀ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਐਫ.ਏ.ਓ. ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਆਮ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ। ਜੇਕਰ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਿਪਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 158 ਦੋਵਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੂਰਨ ਚੰਦ, ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 181 ਹੈ ਜੋ 18 ਅਗਸਤ, 1956 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ 7 ਜੂਨ, 1956 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਿਰਫ ਨੋਟਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਕੋ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਾਲਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ 18 ਅਗਸਤ, 1956 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 158 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 181 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 181 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 158 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਮਾਮਲਾ ਰੈਸ ਇਨਟਿਗਰਾ (res integra) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਏ.ਆਰ. ਸਾਵਰੁਰ ਬਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਲਾਲ ਕਾਲੀਦਾਸ (2), ਨੇ ਇਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 158 ਹੈ। ਬੰਬੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ *ਸਾਹਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ - ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ* (3) ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਇਨੋ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਬੇਕਾਰ ਅਵਾਰਡ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ - ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 158 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੀ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਆਦਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ *ਬਸੰਤ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ* (4) ਅਤੇ *ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਾਤਾ ਧਨੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ* (5) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸਾਂ ਦਾ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਤਰਕ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਰੱਦ ਹੈ ਜਾਂ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਪਹਿਲੇ ਅਵਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ *ਚੰਦਨਮੂਲ ਬਨਾਮ ਡੋਨਾਲਡ ਕੈਂਪਬੈਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ* (6) ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ *ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਸਾਲਿਗ੍ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮਹਿਮੂਦ ਜੇਵਾ ਮਨੋਜੀ* (7) ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ *ਬਾਰਾਨਾਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਸ ਹੁਲਾਸਚੰਦ ਰੂਪਚੰਦ* (8) ਵਿੱਚ ਅਪਨਾਇਆ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਇਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਸਾਲਸੀ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ 1959 ਦੇ F.A.O. 104 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ 1962 ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 453 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇੜਿਓਂ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਮੈਂ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

(1) A.I.R. 1956 Pepsu 74

(2) A.I.R. 1954 Bom. 293.

(3) A.I.R. 1956 Cal. 321 (F.B.)

(4) A.I.R. 1957 Pat. 417.

(5) A.I.R. 1960 Pat. 201.

(6) 23 Cal. W.N. 707 footnotes.

(7) 23 Cal. W.N. 704 footnotes.

(8) A.I.R. 1958 Cal. 490,

ਨੇਹਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।